

مجلس شورای اسلامی ایران

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

تهیه و تدوین:

دفتر پژوهش‌های خاص - دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

نویسندگان:

مهدی ابوطالبی

سیدمهدی موسوی

سرشناسه: ابوطالبی، مهدی، ۱۳۵۱-

عنوان و نام پدیدآور: درآمدی بر تطورات علمی - فرهنگی حوزه و روحانیت / نویسنده مهدی ابوطالبی، سیدمهدی موسوی؛ تهیه و تدوین دفتر پژوهش‌های خاص دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.

مشخصات نشر: قم: رشید، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۲۰ص.

شابک: 978 - 600 - 6333 - 22 - 9

قیمت: ۳۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

موضوع: روحانیت -- ایران

موضوع: حوزه‌های علمیه -- هدف‌ها و نقش‌ها

موضوع: حوزه‌های علمیه -- ایران -- تاریخ

موضوع: روحانیت -- ایران -- تاریخ

شناسه افزوده: موسوی، سیدمهدی، ۱۳۶۰-

شناسه افزوده: حوزه علمیه قم. دفتر تبلیغات اسلامی. دفتر پژوهش‌های خاص.

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ د ۴ الف ۲۲۳/۸ BP

شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۱۴۷۷۸

درآمدی بر تطورات علمی - فرهنگی حوزه و روحانیت

تهیه و تدوین: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، دفتر پژوهش‌های خاص

نویسنده: مهدی ابوطالبی، سیدمهدی موسوی

ناشر: رشید

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۳

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

قیمت: ۳۵۰۰ تومان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه دفتر تبلیغات اسلامی

فهرست

تاریخچه نقش و کارکرد حوزه‌های علمیه

۱۱ از عصر غیبت تا دوران جمهوری اسلامی

مهدی ابوطالبی

۱۲ مقدمه

۱۴ قرن سوم تا پنجم: تأسیس اولین حوزه‌های علمیه شیعه

۱۴ حوزه حدیث‌محور قم

۱۹ حوزه عقل‌گرای بغداد

۲۳ تأسیس حوزه علمیه نجف

۲۴ قرن ششم تا نهم: حوزه تحول‌گرای حله

قرن دهم تا دوازدهم: حوزه علمیه اصفهان و قم با

۳۰ دورویکرد فقهی و فلسفی و غلبه اخباری‌گری

قرن سیزدهم تا پانزدهم: غلبه اصولیون بر

۳۵ اخباریون و گسترش فعالیت‌های سیاسی - اجتماعی

۳۵ مقابله با هجوم نظامی و اقتصادی غرب

۳۷ گسترش فعالیت‌های سیاسی حوزه نجف و حوزه‌های ایران

۴۰ رونق‌گیری حوزه علمیه قم در اوج مقابله رضا خان با اسلام و روحانیت

- ۴۵ حوزه علمیه قم و هدایت نهضت سیاسی - اسلامی
- ۴۶ حمایت دیگر حوزه‌های علمیه از نهضت امام خمینی (ره)
- ۵۰ حوزه علمیه قم و نجف پس از انقلاب اسلامی

جمع بندی کارکرد و نقش فرهنگی، علمی،

- ۵۶ اقتصادی، سیاسی و اجتماعی روحانیت

۶۲ فهرست منابع

- پیش درآمدی بر جایگاه و رسالت
۶۵ فرهنگی حوزه و روحانیت پس از
انقلاب
سید مهدی موسوی

- ۶۸ مقدمه

- ۷۰ چیستی فرهنگ

- ۷۳ جایگاه فرهنگ در رسالت حوزه و روحانیت

- ۷۸ نگاهی اجمالی به تطورات حوزه‌های علمیه شیعه

- ۷۸ مرحله اول: شکل گیری مکتب اسلام ناب در عصر ائمه (ع)

- ۷۹ مرحله دوم: شکل گیری هویت اجتماعی اسلامی

- ۷۹ مرحله سوم: تثبیت هویت اجتماعی و سیاسی اسلامی

- ۸۰ مرحله چهارم: عصر بیداری هویت اسلامی

- ۸۱ مرحله پنجم: عصر جهش و نقش آفرینی جهانی هویت اسلامی

- ۸۱ نقش آفرینی فرهنگی حوزه و روحانیت در مرحله پنجم

- ۸۱ ۱. تولید گفتمان اسلام ناب

- ۸۳ الف) احیای ارزش های دینی و الهی

- ۸۳ ب) بازخوانی دوباره اصول عقیدتی و وقایع تاریخی اسلام

- ۸۴ ج) تقویت هویت ملی
- ۸۵ د) نقد فرهنگ و تمدن نظام سلطه
- ۸۶ ۲. احیای نماز جمعه
- ۸۸ ۳. سازمان‌دهی مسئله تبلیغ
- ۹۰ ۴. گسترش فعالیت مساجد، اماکن متبرکه و هیئات مذهبی
- ۹۱ ۵. گسترش فرهنگ قرآنی
- ۹۳ ۶. توسعه مطبوعات دین‌محور
- ۹۴ ۷. توسعه نگارش، تولید و نشر کتاب‌های اسلامی
- ۹۶ ۸. بهره‌گیری از رسانه‌های جمعی
- ۹۷ ۹. حضور فعال در تولیدات رایانه‌ای و فضای مجازی
- ۹۸ ۱۰. حضور زنان در عرصه تحصیل و تبلیغ معارف دینی
- ۹۹ ۱۱. معرفی و بزرگداشت میراث و مفاخر فرهنگی و علمی تشیع
- ۱۰۱ ۱۲. فعالیت در عرصه ترجمه
- ۱۰۱ ۱۳. ورود به عرصه هنر

بخش دوم: بایسته فرهنگی حوزه و روحانیت

- ۱۰۲ در قرن بیست و یکم
- ۱۰۴ توجه به زیرساخت‌های قدرت نرم

درآمدی بر تطورات علمی

مق

حوزه و روحانیت آنچنان که تاریخ نشان داده منشاء تحولات فکری، علمی و فرهنگی در کشورند و در تاریخ ایران همواره نقش حاملان فرهنگ را داشته‌اند؛ این تأثیرگذاری در طول تاریخ، موجب تغییر و تحول در عرصه‌های مختلف زندگی انسان‌ها و به خصوص کشورهای مسلمان شده است. در عصر حاضر و به دلیل ویژگی‌های عصر ارتباطات این تأثیرگذاری می‌تواند و باید علاوه بر مسلمانان برای جهان تعریف شود.

اما برای اینکه طلاب بتوانند در این عرصه موفق حاضر شوند می‌بایست تاریخ تحولات حوزه‌های علمیه و تلاش و مجاهدت‌های عالمان را در طول تاریخ حوزه‌های علمیه بشناسند و نسبت به شناسایی جریان‌های مختلف در حوزه از تحلیل صحیح و درستی برخوردار گردند و این امکان‌پذیر نیست مگر با مطالعه و تحلیل تاریخ حوزه‌های علمیه و بازشناسی وظایف و کارکردهای روحانیت در عرصه‌های گوناگون. اما برای اینکه این اثرگذاری و اثربخشی یکی از لوازم حضور کارا

۱. فرهنگی حوزه و روحانیت

لمه

و اثربخش در عرصه تحولات فکری، علمی و فرهنگی طلاب در دنیای معاصر شود، نیازمند مطالعه در باب تاریخ تحولات حوزه‌های علمیه و تلاش و مجاهدت‌های عالمان و شناسایی جریان‌های مختلف برای تحلیل صحیح، بهره‌گیری از تجارب و پیش‌بینی آینده است. در اثر پیش رو که به بررسی تاریخچه حوزه‌های علمی و بررسی جایگاه حوزه علمیه به خصوص در عرصه فرهنگی می‌پردازد، مخاطب اصلی طلاب جوانی هستند که به حوزه علمیه وارد می‌شوند؛ کارویژه این اثر آشنا کردن مخاطب با سیر تحولات حوزه‌های علمیه با نگاه ویژه به عرصه فرهنگی است و از سوی دیگر سعی در ایجاد نگاهی موشکافانه در مخاطب برای شناختن جایگاه و رسالت حوزه‌های علمیه دارد. کارویژه دیگر آن ارائه سرخط‌های مطالعاتی به طلاب سطوح مختلف علی‌الخصوص سطح یک است که ممکن است کمتر با این تاریخچه و سیر تحولات آشنا باشند؛ از این رو مؤلفین از ورود به عرصه‌های عمیق تحلیلی یا

طرح مباحث پژوهشی صرف خودداری کرده و صرفاً با رویکردی ترویجی و اطلاع‌رسانی مطالب را تنظیم کرده‌اند.

این اثر ترویجی از دو مقاله تشکیل شده است؛ در مقاله اول این کتاب که به قلم فاضل ارجمند حجت الاسلام و المسلمین دکتر مهدی ابوطالبی است ابتدا تطورات حوزه‌های علمیه شیعه از زمان اهل بیت تا دوران انقلاب اسلامی بررسی می‌شود. سپس به اقدامات سیاسی و فرهنگی حوزه‌های علمیه نجف و قم در قرن اخیر اشاره می‌کند و در پایان کارکردها و نقش‌های علمی، فرهنگی و اجتماعی روحانیت را بیان می‌کند.

مقاله دوم که به قلم فاضل ارجمند حجت الاسلام و المسلمین سیدمهدی موسوی است تلاش می‌کند جایگاه و رسالت فرهنگی حوزه علمیه و روحانیت را با تمرکز بر بازه زمانی بعد از انقلاب اسلامی ایران بررسی کند. نویسنده با رویکردی توصیفی-ترویجی در صدد ترسیم دورنما و فهرستی از تحولات فرهنگی حوزه‌های علمیه تشیع پس از انقلاب اسلامی است تا پیش‌درآمدی برای پژوهش‌های تخصصی‌تر باشد.